

KARTA PRZEDMIOTU

Kod przedmiotu	0916.4.FAR.B/C.BOTFAR	
Nazwa przedmiotu w języku	polskim	Botanika farmaceutyczna
	angielskim	<i>Pharmaceutical botany</i>

1. USYTUOWANIE PRZEDMIOTU W SYSTEMIE STUDIÓW

1.1. Kierunek studiów	FARMACJA
1.2. Forma studiów	stacjonarne
1.3. Poziom studiów	jednolite studia magisterskie
1.4. Profil studiów	praktyczny
1.5. Osoba przygotowująca kartę przedmiotu	prof. dr hab. Renata Piwowarczyk
1.6. Kontakt	piwowarczyk@ujk.edu.pl

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

2.1. Język wykładowy	polski
2.2. Wymagania wstępne	znajomość podstaw z zakresu fizjologii roślin i anatomii roślin

3. SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

3.1. Forma zajęć	wykłady, ćwiczenia, laboratoria	
3.2. Miejsce realizacji zajęć	zajęcia w pomieszczeniu dydaktycznym UJK, zajęcia terenowe	
3.3. Forma zaliczenia zajęć	zaliczenie z oceną, egzamin	
3.4. Metody dydaktyczne	Wykład: wykład konwencjonalny, prezentacja multimedialna. Laboratoria: prezentacja multimedialna, metody poszukujące – laboratoryjna, obserwacji, ćwiczeniowa, preparaty, materiał roślinny żywy i zielnikowy. Ćwiczenia: prezentacja multimedialna, zajęcia w Herbarium IB UJK, w Centrum Badań i Ochrony Różnorodności Biologicznej IB UJK; zajęcia terenowe: poznawanie roślin w Ogrodzie Botanicznym w Kielcach oraz w okolicy Kielc	
3.5. Wykaz literatury	podstawowa	1. Broda B. Zarys botaniki farmaceutycznej. PZWL, Warszawa, 2011. 2. Broda B., Mowszowicz J.. Przewodnik do oznaczania roślin leczniczych, trujących i użytkowych. PZWL, 2002. 3. Budzianowska A., Budzianowski J. Botanika farmaceutyczna. Przewodnik. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, 2020. 4. Drobnik J. Zielnik i zielnikoznawstwo. PWN, Warszawa, 2007.
	uzupełniająca	1. Lamer-Zarawska E., Kowal-Gierczyk B, Niedworok J. Fitoterapia i leki roślinne. PZWL, Warszawa, 2012. 2. Malepszy S.(pod.red.). Biotechnologia roślin. PWN, Warszawa 2009. 3. Olszowska O., Józefowicz J. Gajdzis-Kuls D. Botanika Farmaceutyczna. Suplement do skryptu: „Materiały do ćwiczeń z botaniki farmaceutycznej” wraz z tematami ćwiczeń dla studentów I roku Wydziału Farmaceutycznego, kierunek Farmacja WUM Warszawa 2013/2014.

4. CELE, TREŚCI I EFEKTY UCZENIA SIĘ

4.1. Cele przedmiotu

- C1**-Nauczenie budowy morfologicznej i anatomicznej grzybów, glonów i roślin dostarczających substancji (surowców) leczniczych i materiałów stosowanych w farmacji (W, L, Ć).
- C2**-Zapoznanie z metodami badawczymi stosowanymi w systematyce oraz poszukiwaniu nowych gatunków i odmian roślin leczniczych (W).
- C3**-Zapoznanie z systemami ochrony roślin i bioróżnorodności (W, Ć).
- C4**-Nauczenie metod identyfikacji i opisu składników strukturalnych komórek, tkanek i organów roślin metodami mikroskopowymi i histochemicznymi oraz rozpoznawania roślin na podstawie cech morfologicznych i anatomicznych (szczególnie gatunków o znaczeniu farmaceutycznym) (W, L, Ć).
- C5**-Zapoznanie ze znaczeniem zielników dla farmacji oraz metodami ich sporządzania (W, Ć, L).

4.2. Treści programowe

Wykłady zapoznają studenta z zakresem i działami botaniki, znaczeniem roślin, ultrastrukturą komórki roślinnej, elementami diagnostycznymi komórek i tkanek roślinnych, zasadniczymi pojęciami z zakresu organografii, ekologicznymi grupami roślin, systematyką i różnorodnością bakterii, sinic, grzybów, porostów, glonów, mchów, wątrobowców, widłaków, skrzypów, paproci, roślin nagonasiennych i okrytonasiennych (w tym egzotycznych roślin, leczniczych i użytkowych), podstawami biotechnologii roślin, ochroną zasobów naturalnych roślin.

Laboratoria obejmują głównie zagadnienia praktyczne z zakresu budowy, funkcji i składu komórki i tkanek roślinnych, budowy anatomicznej i morfologicznej organów wegetatywnych, budowy morfologicznej organów generatywnych, a także systematyki i cech morfologicznych grzybów, porostów, mchów, paprotników i roślin nasiennych. Student uzyskuje również umiejętność wykonywania preparatów anatomicznych i rozpoznawania pod mikroskopem roślinnych struktur komórkowych i tkanek w celu identyfikacji substancji roślinnych; dokumentowania obserwacji mikroskopowych w formie odręcznych rysunków botanicznych; określania przynależności roślin występujących we florze Polski do poszczególnych grup systematycznych na podstawie cech morfologicznych; posługiwania się kluczami do oznaczania roślin w celu ich identyfikacji; posługiwania się nazewnictwem roślin i substancji leczniczych.

Na **ćwiczeniach** student poznaje zasady mikroskopowania i przygotowywania roślinnych preparatów mikroskopowych oraz wykonania rysunku botanicznego. Uzyskuje wiedzę teoretyczną i praktyczną, dotyczącą budowy komórki i tkanek roślinnych, budowy anatomicznej organów wegetatywnych oraz budowy morfologicznej organów wegetatywnych i generatywnych. Poznaje znaczenie zielników i zielnikoznawstwa. Zajęcia terenowe zapoznają studenta z zagadnieniami morfologii, biologii, ekologii i systematyki wybranych rodzin w obrębie roślin naczyniowych, a także z morfologicznymi cechami diagnostycznymi ważniejszych roślin leczniczych.

Wykłady: 1. Cel nauczania botaniki farmaceutycznej. Zasady i metody klasyfikacji roślin. Jednostki systematyczne różnej rangi. Zasady nomenklatury botanicznej. 2. Źródła pozyskiwania materiału roślinnego - roślin leczniczych, z których uzyskuje się surowce lecznicze. Uprawy i zbiór ze stanowisk naturalnych. Poszukiwania nowych gatunków i odmian roślin leczniczych. 3. Komórka roślinna. Elementy diagnostyczne komórek roślinnych. 4. Histologia. Elementy diagnostyczne tkanek roślinnych. 5. Morfologia korzenia. Morfologia łodygi i liścia. 6. Morfologia kwiatu, rodzaje kwiatostanów. 7. Owoce i nasiona. 8. Formy życiowe roślin. Typy ekologiczne roślin. 9. Systematyka roślin – zagadnienia ogólne. 10. Charakterystyka bakterii i sinic. 11. Grzyby, porosty i glony. 12. Mchy i wątrobowce. 13. Widłaki, skrzypy, paprocie. 14. Nagonasienne. 15. Okrytonasienne. 16. Egzotyczne rośliny lecznicze i inne użytkowe. 17. Ochrona bioróżnorodności i naturalnych zasobów roślin. 18. Zarys kierunków rozwoju biotechnologii roślin: mikrorozmnażanie, biosynteza i biotransformacja wtórnych metabolitów in vitro.

Laboratoria: 1. Komórka i tkanka roślinna i jej elementy diagnostyczne. 2. Substancje zapasowe i mineralne. 3. Tkanka twórcza. 4. Tkanka okrywająca. 5. Tkanka wzmacniająca, tkanka przewodząca. 6. Tkanka miękkiszowa, tkanka wydzielniczo-wydalnicza. 7. Budowa korzenia. 8. Budowa łodygi podziemnej i nadziemnej, łodyg zdrewniałych i roślin zarodnikowych. 9. Budowa liścia. 10. Nasiona, owoce. 11. Kwiaty, kwiatostany, analiza pyłkowa. 12. Systematyka – grzyby, porosty, mchy, paprotniki, rośliny nasienne. 13. Przegląd wybranych roślin leczniczych. 14. Zasady posługiwania się kluczem do oznaczania. 15. Elementy biotechnologii roślin. Roślinne kultury in vitro w farmacji.

Ćwiczenia: 1. Obserwacja roślin w Ogrodzie Botanicznym w Kielcach, poznanie roślin leczniczych, trujących, użytkowych, krajowych i obcych. 2. Zajęcia terenowe – poznanie roślin lokalnych z wybranych grup systematycznych z naciskiem na rośliny lecznicze oraz ćwiczenia praktyczne i zbiór materiałów zielnikowych na wybranych siedliskach w okolicy Kielc. Znaczenie i wykonanie zielnika naukowego. 3. Zajęcia dotyczące zielnikoznawstwa w Herbarium Instytutu Biologii. Zajęcia w Centrum Badań i Ochrony Różnorodności Biologicznej Instytutu Biologii UJK, w Pracowni Banku Nasion oraz Pracowni Roślinnych Hodowli i Kultur In Vitro.

4.3. Przedmiotowe efekty uczenia się

Efekt	Student, który zaliczył przedmiot	Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się
w zakresie WIEDZY zna i rozumie:		
W01	charakterystykę morfologiczną i anatomiczną organizmów prokariotycznych, grzybów i roślin dostarczających surowców leczniczych i materiałów stosowanych w farmacji;	FAR_A.W24.
W02	metody badawcze stosowane w systematyce oraz poszukiwaniu nowych gatunków i odmian roślin leczniczych i grzybów leczniczych;	FAR_A.W25.
W03	zasady prowadzenia zielnika, a także jego znaczenie i użyteczność w naukach farmaceutycznych.	FAR_A.W26.
w zakresie UMIEJĘTNOŚCI potrafi:		
U01	identyfikować i opisywać składniki strukturalne komórek, tkanek i organów roślin metodami mikroskopowymi i histochemicznymi;	FAR_A.U16.
U02	rozpoznawać gatunki roślin leczniczych na podstawie cech morfologicznych i anatomicznych.	FAR_A.U17.
w zakresie KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH jest gotów do:		
K01	korzystania z obiektywnych źródeł informacji;	FAR_K.07.
K02	formułowania wniosków z własnych pomiarów lub obserwacji.	FAR_K.08.

4.4. Sposoby weryfikacji osiągnięcia przedmiotowych efektów uczenia się																						
Efekty przedmiotowe (symbol)		Sposób weryfikacji (+/-)																				
		Egzamin ustny/pisemny*			Kolokwium* pisemne			Projekt*			Aktywność na zajęciach*			Praca własna* (wykonanie zadania)			Praca w grupie*			Inne (jakie?)* np. test - stosowany w e-learningu		
		Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć		
		W	C	I	W	C	L	W	C	...	W	C	L	W	C	L	W	C	...	W	C	...
W01	+				+	+									+	+						
W02	+				+	+									+	+						
W03	+				+										+							
U01						+										+						
U02					+	+									+	+						
K01					+	+									+	+						
K02					+	+									+	+						

4.5. Kryteria oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się		
Forma zajęć	Ocena	Kryterium oceny
wykład (W)	3	Uzyskanie z egzaminu w formie pisemnej od 61-68% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	3,5	Uzyskanie z egzaminu w formie pisemnej od 69-76% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4	Uzyskanie z egzaminu w formie pisemnej od 77-84% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4,5	Uzyskanie z egzaminu w formie pisemnej od 85-92% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	5	Uzyskanie z egzaminu w formie pisemnej od 93-100% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
ćwiczenia (C)	3	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Wykonanie zielnika. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 61-68% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	3,5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Wykonanie zielnika. Uzyskanie z kolokwium od 69-76% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Wykonanie zielnika. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 77-84% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4,5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Wykonanie zielnika. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 85-92% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Wykonanie zielnika. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 93-100% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
laboratorium (L)	3	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 61-68% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	3,5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 69-76% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 77-84% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	4,5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 85-92% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.
	5	Obecność i aktywność na zajęciach praktycznych. Uzyskanie z kolokwium w formie pisemnej od 93-100% łącznej liczby pkt. możliwych do uzyskania.

5. BILANS PUNKTÓW ECTS – NAKŁAD PRACY STUDENTA

Kategoria	Obciążenie studenta	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
LICZBA GODZIN REALIZOWANYCH PRZY BEZPOŚREDNIM UDZIALE NAUCZYCIELA /GODZINY KONTAKTOWE/	100	
Udział w wykładach	20	
Udział w laboratoriach	65	
Udział w ćwiczeniach	15	
SAMODZIELNA PRACA STUDENTA /GODZINY NIEKONTAKTOWE/	50	
Przygotowanie do ćwiczeń, laboratorium	15	
Przygotowanie do egzaminu/kolokwium	15	
Inne (Przygotowanie do egzaminu i egzaminu praktycznego)	20	

ŁĄCZNA LICZBA GODZIN	150	
PUNKTY ECTS za przedmiot	6	

Przyjmuję do realizacji (data i czytelne podpisy osób prowadzących przedmiot w danym roku akademickim)

.....